GARNCARSTWO Z MEDYNI GŁOGOWSKIEJ

I. INFORMACJE WSTĘPNE

Autor scenariusza: Grzegorz Mosiołek

Data opracowania: 26.10.2025 r.

Stopień kształcenia: Szkoła podstawowa, klasy 4-7

Przedmiot nauczania: plastyka, historia, wiedza o społeczeństwie, zajęcia z dziedzictwa kulturowego

Liczba jednostek lekcyjnych: 2 x 45 minut (2 godziny lekcyjne)

I.2. Treści z programu nauczania przedmiotu, które realizowane są poprzez przeprowadzenie lekcji/zajęć

- Dziedzictwo kulturowe regionu
- Tradycyjne rzemiosło i zawody
- Kultura materialna wsi polskiej
- Historia lokalna jako element historii narodowej
- Proces technologiczny wytwarzania wyrobów ceramicznych
- Tożsamość regionalna i lokalna
- Rozwój umiejętności manualnych i kreatywności

I.3. Temat lekcji

Garncarstwo z Medyni Głogowskiej

I.4. Cel główny lekcji

Uczeń poznaje i rozumie znaczenie garncarstwa jako tradycyjnego rzemiosła i elementu dziedzictwa kulturowego regionu podkarpackiego; potrafi wyjaśnić proces wytwarzania ceramiki oraz samodzielnie wykonać prosty wyrób z gliny. Rozumie rolę rzemiosła w życiu społeczności lokalnej i jego znaczenie dla zachowania tożsamości regionalnej.

I.5. Cele operacyjne

I. WIEDZA - uczeń:

1. Zna lokalizację Medyni Głogowskiej i wie, że był to największy w Polsce ośrodek ceramiczny w Polsce.
2. Rozumie, czym jest garncarstwo ludowe i ceramika
3. Zna charakterystyczne wyroby z Medyni (doniczki, naczynia siwe, szabasówki, baby z gęsią)
4. Wie, jakie były etapy rozwoju garncarstwa w regionie (od XIX wieku)

5. Rozumie proces wytwarzania wyrobów ceramicznych (formowanie, suszenie, wypał, zdobienie)
6. Zna rolę Cepelii w podtrzymywaniu tradycji garncarskiej
7. Zna pojęcia: garncarz, glina, koło garncarskie, biskwit, szlam, glejta

II. UMIEJĘTNOŚCI - uczeń:

1. Potrafi wskazać na mapie lokalizację Medyni Głogowskiej i okolicznych wsi garncarskich
2. Opisuje etapy procesu wytwarzania ceramiki
3. Analizuje tekst źródłowy dotyczący historii garncarstwa
4. Rozwija umiejętność pracy z gliną - formowanie prostych kształtów
5. Wykonuje proste naczynie techniką ręczną (z plastra lub wałeczków)
6. Potrafi zaprezentować wyniki swojej pracy

III. POSTAWY - uczeń:

1. Kształci postawę szacunku dla dziedzictwa kulturowego i tradycyjnego rzemiosła
2. Dostrzega wartość pracy rzemieślniczej i cierpliwości w tworzeniu
3. Rozumie potrzebę zachowania ginących zawodów
4. Docenia rolę lokalnych rzemieślników w podtrzymywaniu tradycji
5. Wykazuje ciekawość wobec kultury materialnej regionu

I.6. Metody i techniki nauczania

- Pogadanka kierowana
- Praca z tekstem źródłowym
- Pokaz (demonstracja technik pracy z gliną)
- Metoda warsztatowa (praca praktyczna z gliną)
- Praca indywidualna i w parach
- Karta pracy z pytaniami i zadaniami

I.7. Środki i pomoce dydaktyczne

- Teksty źródłowe o garncarstwie w Medyni
- Karty pracy (nr 1-4)
- Mapa województwa podkarpackiego z zaznaczonymi wsiami garncarskimi
- Zdjęcia wyrobów ceramicznych z Medyni (doniczki, garnki, dzbanki)
- Zdjęcia koła garncarskiego i narzędzi
- Prezentacja multimedialna
- Glina ceramiczna lub plastelina samoutwardzalna
- Narzędzia do pracy z gliną: wałki, listewki (dystanse), nożyki, gazety/ściereczki
- Miseczki z wodą i szlamem
- Tablica/multimedia

II. PRZEBIEG LEKCJI

Etap	Czas	Czynności nauczyciela	Czynności uczniów
1. **Organizacja**	3 min	Sprawdzenie obecności. Przygotowanie materiałów. Organizacja stanowisk pracy.	Zajmują miejsca. Przygotowują przybory.
2. Wprowadzenie motywacyjne	7 min	Pokazuje różnorodne naczynia gliniane (zdjęcia lub eksponaty). Zadaje pytanie: "Kto wie, jak powstają takie naczynia?" Pokazuje mapę Podkarpacia. Opowiada krótko o Medyni Głogowskiej jako centrum garncarstwa. Zapisuje temat lekcji.	Oglądają naczynia. Dzielą się swoją wiedzą. Lokalizują region na mapie. Słuchają wprowadzenia. Notują temat w zeszycie.
3. Przedstawienie celów lekcji	2 min	Informuje uczniów o celach lekcji. Pokazuje plan zajęć.	Słuchają i notują cele.
4. **Część I: Historia garncarstwa w Medyni**	15 min	Prezentuje historię zagłębia garncarskiego. Pokazuje na mapie: Medynia Głogowska, Łańcucka, Pogwizdów, Zalesie. Wyjaśnia rozwój od produkcji cegieł po ceramikę użytkową. Omawia charakterystyczne wyroby (doniczki, garnki, baby z gęsią, szabasówki). Pokazuje zdjęcia historyczne i współczesne. Opowiada o roli Cepelii. Rozdaje Kartę pracy nr 1 (tekst źródłowy).	Aktywnie słuchają. Oglądają mapę i zdjęcia. Zapoznają się z tekstem źródłowym. Podkreślają ważne informacje. Zadają pytania. Notują nowe pojęcia.
5. **Praca z tekstem źródłowym**	12 min	Kieruje pracą z Kartą pracy nr 1. Wyjaśnia trudniejsze pojęcia: zagłębie, uwłaszczenie, asortyment, glejta. Omawia odpowiedzi wspólnie z klasą. Podkreśla znaczenie dziedzictwa niematerialnego.	Czytają tekst źródłowy. Wypełniają Kartę pracy nr 1. Uzupełniają słowniczek. Odpowiadają na pytania. Wymieniają produkty ceramiczne.
6. **Przerwa**	6 min	Nadzoruje przerwę. Przygotowuje stanowiska do pracy z gliną.	Odpoczywają.
7. **Część II: Proces wytwarzania ceramiki**	10 min	Omawia etapy produkcji: - Przygotowanie gliny - Formowanie (koło/ręcznie) - Suszenie stopniowe - Wypał - Zdobienie i szkliwienie. Pokazuje techniki łączenia (podrapanie, szlam). Rozdaje Kartę pracy nr 2 (schemat procesu). Demonstruje technikę pracy z plastra lub wałeczków.	Słuchają uważnie. Oglądają demonstrację. Wypełniają schemat procesu. Notują kolejne etapy. Zadają pytania techniczne.
8. **Warsztat praktyczny**	25 min	Demonstruje tworzenie prostego naczynia: - Rozwałkowanie gliny - Wycięcie kształtu - Łączenie za pomocą szlamu - Zacieranie połączeń. Nadzoruje pracę uczniów. Udziela indywidualnej pomocy. Przypomina o minimalnej grubości ścianek (1 cm). Podkreśla wartość procesu, nie tylko efektu. Rozdaje kartę pracy nr 3. Omawia rysunki.	Obserwują demonstrację Przygotowują stanowisko pracy. Wykonują proste naczynie (miseczkę, kubek) z gliny/plasteliny. Stosują technikę łączenia. Zacierają połączenia. Pomagają sobie nawzajem. Dbają o estetykę wykonania.

Etap	Czas	Czynności nauczyciela	Czynności uczniów
9. **Prezentacja prac**	8 min	Organizuje mini-wystawkę prac. Zachęca do omówienia procesu tworzenia. Docenia wysiłek i kreatywność. Wyjaśnia dalsze etapy (suszenie, wypał).	Prezentują swoje wyroby. Opowiadają o procesie tworzenia. Dzielą się wrażeniami. Oglądają prace kolegów. Wymieniają się uwagami.
10. Podsumowanie i refleksja	10 min	Zadaje pytania podsumowujące. Rozdaje Kartę pracy nr 4 (krzyżówka). Omawia prawidłowe odpowiedzi. Prowadzi dyskusję: "Dlaczego warto zachowywać tradycyjne rzemiosła?". Pyta o odczucia po pracy z gliną.	Odpowiadają na pytania. Rozwiązują krzyżówkę. Sprawdzają odpowiedzi. Uczestniczą w dyskusji. Dzielą się refleksjami. Wyrażają opinie.
11. **Zadanie domowe**	2 min	Wyjaśnia zadanie domowe: 1) Zaprojektować własny wyrób ceramiczny z tradycyjnymi wzorami. 2) Przeprowadzić wywiad z rodziną o tradycyjne naczynia w domu. 3) Opcjonalnie: napisać krótką opowieść o garncarzu.	Notują zadanie domowe. Zadają pytania.

III. ZAŁĄCZNIKI

III.2.2. OPIS MERYTORYCZNY

Medynia Głogowska, wraz z sąsiadującymi wsiami Medynia Łańcucka, Pogwizdów i Zalesie, tworzy historyczne Zagłębie Garncarskie, uznawane za największy ośrodek ceramiczny w Polsce. Ta unikatowa tradycja rzemieślnicza, głęboko zakorzeniona w regionie, stanowi żywy element polskiego dziedzictwa kulturowego.

I. Geneza i rozwój ośrodka

Początki garncarstwa w tym rejonie sięgają okresu po uwłaszczeniu chłopów w drugiej połowie XIX wieku. Wcześniej mieszkańcy, żyjący na słabych glebach, zajmowali się przetwórstwem drewna, a z miejscowej gliny wytwarzano głównie materiały budowlane (cegły, dachówki). Prawdziwy rozkwit rzemiosła nastąpił, gdy wzrosło zapotrzebowanie na naczynia użytkowe w gospodarstwach wiejskich.

Kluczowe okresy i asortyment

Najbardziej intensywny okres rozwoju zagłębia przypadał na przełom XIX i XX wieku oraz na lata 60. i 70. XX wieku. W tym drugim okresie kluczową rolę w podtrzymaniu tradycji odegrała Spółdzielnia Cepelia (Centrala Przemysłu Ludowego i Artystycznego). Cepelia narzucała wzory i odpowiadała za produkcję seryjną, głównie doniczek, ale też wyrobów galanteryjnych na eksport.

Asortyment garncarstwa medyńskiego jest niezwykle bogaty:

- Ceramika Użytkowa: Garnki na mleko, dzbany na wodę i naftę, miski, dwojaki oraz specjalistyczne naczynia jak szabasówki (do kwaszenia żuru).
- Ceramika Artystyczna i Dekoracyjna: Karafki, kufle, filiżanki oraz drobne zabawki, w tym ręcznie lepione gwizdki i "baby z gęsią".
- W miarę zastępowania naczyń glinianych przez metalowe, garncarze poszerzyli ofertę o wyroby bardziej dekoracyjne, co pozwalało na przetrwanie rzemiosła.

II. Proces wytwarzania

Technika wytwarzania, choć częściowo zmodernizowana po wprowadzeniu elektryfikacji wsi w 1958 roku, wciąż opiera się na tradycyjnych zasadach.

Surowiec i przygotowanie gliny

Podstawowym surowcem jest łatwo dostępna czerwona glina. Rozróżnia się tu glinę tłustą (bardziej elastyczną) i chudą (piaszczystą). Dla uzyskania optymalnej plastyczności, oba rodzaje są ze sobą łączone.

Proces przygotowania obejmuje:

1. Leżakowanie: Wydobytą glinę składuje się w ziemnych dołach w celu przemrożenia i polewania wodą, co zwiększa jej plastyczność.

2. Oczyszczanie i wyrabianie: Dawniej glinę strugano ostrym narzędziem w celu oczyszczenia z kamieni i wielokrotnie zbijano. Obecnie używa się walców elektrycznych. Następnie glina jest ręcznie wyrabiana (jak ciasto na chleb), aby zredukować pęcherzyki powietrza. Tak przygotowane porcje nazywane są klusami.

Formowanie i suszenie

Naczynia formuje się na kręgu (kole garncarskim). W tradycji medyńskiej stosowano koła szybkoobrotowe z napędem nożnym. Obecnie wykorzystuje się głównie koła elektryczne. Gotowe naczynie odcina się drucikiem i przenosi na dyle (deski wiszące w pracowni) do stopniowego suszenia. Proces ten jest kluczowy – musi być powolny i równomierny (od 2-3 dni do tygodnia), aby zapobiec pękaniu.

Wypał i kolorystyka

Wypał, trwający nawet do 60 godzin, jest najbardziej wymagającym etapem, zależnym od konstrukcji pieca, opału i pogody.

1. Ceramika Siwa: Powstaje w procesie wypału redukcyjnego. W końcowej fazie odcina się dostęp powietrza do komory pieca, co nadaje naczyniom charakterystyczny grafitowy, szczelny kolor i eliminuje potrzebę szkliwienia. Zdobienie uzyskuje się przez rysowanie wzorów kamieniem na surowej powierzchni, co daje metaliczny połysk po wypale.
2. Ceramika Czerwona (Biskwit): Uzyskiwana w wypale tlenowym. Matowe, ceglaste naczynia nazywane są biskwitem. Są one następnie szkliwione (tradycyjnie ołowiową glejtą) w celu uszczelnienia i dekoracji, a następnie ponownie wypalane.

III. Zdobnictwo i dziedzictwo artystyczne

Dekorowanie ceramiki często było domeną kobiet w rodzinach garncarskich. Do malowania używano rożka garncarskiego (gliniane naczynie z cienką końcówką pióra).

Motywy i techniki

Pierwotne zdobienia były skromne, ale z czasem ewoluowały w proste wzory roślinne (szczególnie motywy winogron) i geometryczne (jodełki, łuki).

Do dziś kultywowane są unikatowe techniki:

- Fladrowanie (Puszczanie): Prowadzenie równoległych, kolorowych linii, a następnie nanoszenie cięższych kropel farby, które spływając w dół, rozmazują niższe pasy w łezkowate smugi.
- Chlapanie: Tworzenie przenikających się, abstrakcyjnych kompozycji przez zlanie się barwnych plam po potrząśnięciu naczyniem.
- Naklejanie: Przestrzenne zdobienie przez formowanie i naklejanie na naczynia elementów roślinnych.

Rola Władysławy Prucnal

Kluczową postacią w okresie powojennym, która pomogła skierować ośrodek w stronę ceramiki artystycznej, była Władysława Prucnal (1939–2003). Była ona przede wszystkim rzeźbiarką

ludową, a nie garncarzem użytkowym. Jej gliniane figurki, będące ekspresyjnym i humorystycznym zapisem życia wiejskiego (prace polowe, obrzędy, postacie), mają ogromną wartość etnograficzną. Współpraca z Cepelią rozsławiła jej prace. Po jej śmierci prywatna galeria twórczości stała się oficjalnym filarem Ośrodka Garncarskiego, co świadczy o tym, że tradycyjne rzemiosło w Medyni Głogowskiej ewoluowało w kierunku sztuki ludowej, stając się trwałym wyrazem tożsamości kulturowej Podkarpacia.

Dziś tradycja jest kontynuowana w Zagrodzie Garncarskiej, gdzie odbywają się warsztaty i Jarmark Garncarski, podtrzymując tożsamość lokalną i zapewniając przetrwanie ginącego zawodu.

III.3. SŁOWNICZEK POJĘĆ

Garncarstwo - rzemiosło polegające na wytwarzaniu naczyń i przedmiotów z gliny

Garncarz - rzemieślnik wytwarzający wyroby z gliny

Zagłębie ceramiczne - region, w którym koncentruje się produkcja ceramiki

Glina - skała osadowa, surowiec do wytwarzania ceramiki

Koło garncarskie - urządzenie obrotowe do formowania naczyń z gliny

Biskwit - ceramika po pierwszym wypaleniu, bez szkliwa, surowa

Szlam - klej do gliny; glina zmieszana z wodą do łączenia elementów

Glejta - minia ołowiana; związek chemiczny ołowiu używany do polewania naczyń

Plaster gliny - płasko rozwałkowana glina o jednakowej grubości

Wałeczki - długie, cienkie walce z gliny formowane w dłoniach lub na powierzchni

Wypał - proces wypalania ceramiki w piecu w wysokiej temperaturze

Szkliwienie - pokrywanie ceramiki szkliwem (powłoką szklistą)

Ceramika siwa - naczynia po pierwszym wypale, bez szkliwa, w szarym kolorze

Uwłaszczenie - nadanie chłopom własności ziemi (połowa XIX w.)

Asortyment - zestaw, wybór różnych produktów

Cepelia - spółdzielnia rękodzieła artystycznego w Polsce (lata 1949-1990)

Szabasówka - garnek do kwaszenia żuru

Baby z gęsią - tradycyjna zabawka gliniana, figurka

Dziedzictwo niematerialne - tradycje, umiejętności przekazywane z pokolenia na pokolenie

III.4. BIBLIOGRAFIA

1. **Publikacje książkowe i artykuły**

R. Reinfuss, Garncarstwo ludowe, Warszawa 1995.

K. Ruszel, Leksykon kultury ludowej w Rzeszowskiem, Rzeszów 2004.

2. **Źródła internetowe**

DZIEDZICTWO NIEMATERIALNE OŚRODKA GARNCARSKIEGO W MEDYNI GŁOGOWSKIEJ. Dostęp: https://www.medynia.com/?page_id=12993 (Data dostępu: 15.11.2025).

Dzieła: Gliniana figurka autorstwa Władysławy Prucnal. Dostęp: https://muzeum-lezajsk.pl/zbioryonline/zoom.php?id=37 (Data dostępu: 15.11.2025).

Historia – Ośrodek Garncarski Medynia. Dostęp: https://www.medynia.com/?page_id=12271 (Data dostępu: 15.11.2025).

Nasze niematerialne: Garncarstwo w Medyni Głogowskiej, Medyni Łańcuckiej, Pogwizdowie i Zalesiu. Dostęp: https://www.polskieradio.pl/377/10675/Artykul/3435333,nasze-niematerialne-garncarstwo-w- medyni-glogowskiej-medyni-lancuckiej-pogwizdowie-i-zalesiu (Data dostępu: 15.11.2025).

Warsztat garncarski z Januszem Głowiakiem. Dostęp: https://niematerialne.podkarpackie.pl/mistrzowie-tradycji/janusz-glowiak/ (Data dostępu: 15.11.2025).

Wisz, Małgorzata. *Mapy pamięci - Ośrodek Garncarski Medynia*. Dostęp: https://gok-czarna.pl/gokir/projekty/mapy-pamieci---osrodek-garncarski-medynia (Data dostępu: 15.11.2025).

Zagroda Garncarska w Medyni Głogowskiej (Strona Główna). Dostęp: http://osrodekgarncarski.pl/ (Data dostępu: 15.11.2025).

3. **Materiały wideo i multimedialne**

Film o garncarstwie (warsztaty garncarskie). Adres: https://www.youtube.com/watch?v=... (Data dostępu: 15.11.2025).

Jarmark w Medyni. Adres: https://www.youtube.com/watch?v=qwC8XwcsCjU (Data dostępu: 15.11.2025).

Pokaz toczenia. Adres: https://www.youtube.com/watch?v=aaOWrUnxoyQ (Data dostępu: 15.11.2025).

Zagroda Garncarska w Medyni. Adres: https://www.youtube.com/watch?v=tTl6kI1R0ww (Data dostępu: 15.11.2025).

III.5. KARTY PRACY

KARTA PRACY NR 1

Praca z tekstem źródłowym - Historia garncarstwa w Medyni

Imię i nazwisko: _____

Klasa: _____

Data: _____

„Garncarstwo w Medyni — tradycja zaklęta w glinie”

W drugiej połowie XIX wieku cztery wsie – Medynia Głogowska, Medynia Łańcucka,

Pogwizdów i Zalesie – stały się jednym z najważniejszych ośrodków garncarskich w Polsce. Jak podaje Powiat Łańcucki:

„W drugiej połowie XIX wieku czynnych było tu niemal 120 warsztatów garncarskich.”
(Powiat Łańcucki, „Pottery traditions in south-eastern Poland”)

O tym, jak wyjątkowe było to miejsce, świadczy także potencjał naturalny regionu. W wywiadzie dla Witryny Wiejskiej garncarka Małgorzata Wisz powiedziała:

„Medynia położona jest na glinie, jak Śląsk na węglu.”

To porównanie pokazuje, że glina była tu bogactwem tak samo cennym, jak węgiel w regionach przemysłowych. Dostęp do wysokiej jakości surowca sprawił, że wielu mieszkańców znalazło w garncarstwie źródło utrzymania.

Według tego samego wywiadu, rozwój ośrodka nabrał tempa po reformach społecznych:

„Pierwsze warsztaty garncarskie zaczęły powstawać po uwłaszczeniu, kiedy pojawiło się zapotrzebowanie na trwałe naczynia do gospodarstw.”

Nowe potrzeby wsi i miasteczek sprawiły, że garncarze produkowali zarówno naczynia codziennego użytku, jak i przedmioty ozdobne.

Opis Skansenu w Medyni podkreśla różnorodność ceramiki:

„Produkowano trzy rodzaje ceramiki: glazurowaną, biskwitową oraz siwaki wypalane w atmosferze beztlenowej.”

(Skansen Medynia – opis turystyczny)

Biskwit był naczyniem po pierwszym wypale — porowatym, matowym i świetnie nadającym się do kiszenia żuru. Siwaki natomiast wyróżniał srebrzystoszary kolor i charakterystyczne „zadymione” wzory.

Proces pracy garncarza wymagał nie tylko precyzji, ale i ogromnego doświadczenia.

W opisie skansenu czytamy:

„Wypał trwał od 8 do 12 godzin, a jego temperatura sięgała około 1000°C. Garncarz oceniał stopień nagrzania pieca po barwie płomienia.”

Była to praca wymagająca czujności — zbyt wysoka temperatura mogła zniszczyć całą partię naczyń, za niska zaś sprawiała, że ceramika była nietrwała i nieszczelna.

W drugiej połowie XX wieku ośrodek kontynuował działalność głównie za sprawą Cepelii. Artykuł „150 lat tradycji garncarskich Medyni" podkreśla:

„Lata 60. i 70. XX wieku to okres intensywnej współpracy lokalnych garncarzy z Cepelią, która zamawiała doniczki i naczynia użytkowe."

(BiznesiStyl.pl)

W tym czasie powstały charakterystyczne doniczki, popielnice i wyroby dla turystów, które trafiały również na eksport.

Ogromną rolę w utrwalaniu tradycji odegrała Władysława Prucnal, artystka ludowa i edukatorka. W tym samym artykule zaznaczono:

„Bez twórczości Władysławy Prucnal i jej działalności edukacyjnej trudno byłoby mówić o przetrwaniu tradycji garncarskich w Medyni."

Dziś Zagroda Garncarska pełni rolę muzeum, miejsca warsztatów i wydarzeń kulturalnych. Jej opis informuje:

„Zagroda Garncarska to żywe miejsce tradycji, w którym zachowano oryginalny piec, warsztaty i chałupy garncarskie z przełomu XIX i XX wieku."

To sprawia, że Medynia jest nie tylko miejscem historii, ale także przestrzenią, w której dawne rzemiosło nadal żyje — w rękach współczesnych twórców i odwiedzających ją uczniów.

ĆWICZENIA DO TEKSTU

Ćwiczenie 1 — Uzupełnij luki

1. W drugiej połowie XIX wieku w Medyni działało około _____ warsztatów.
2. Glina była określana metaforycznie jako: „_____”.
3. W Medyni produkowano trzy typy ceramiki: _____, _____, _____.
4. Wypał naczyń trwał od _____ do _____ godzin.
5. W latach 60.–70. XX w. garncarze współpracowali z _____.

Ćwiczenie 2 — Pytania otwarte

Odpowiedz pełnym zdaniem.

1. Co sprawiło, że Medynia miała idealne warunki dla rozwoju garncarstwa?

2. Dlaczego uwłaszczenie chłopów przyczyniło się do rozwoju rzemiosła?

3. Co było trudne w procesie wypału ceramiki?

4. Za co była odpowiedzialna Cepelia w Medyni?

5. Dlaczego Władysława Prucnal jest uznawana za ważną postać lokalnej kultury?

Ćwiczenie 3 — Znajdź cytat i wyjaśnij

Wybierz jeden cytat z tekstu źródłowego (1–3 linijki), przepisz go i napisz, dlaczego jest ważny dla historii garncarstwa.

Cytat:

Wyjaśnienie:

Ćwiczenie 4 — Prawda/Fałsz

Zaznacz **P / F**:

1. Siwaki są wypalane z dużą ilością tlenu. — P / F
2. Garncarz oceniał temperaturę pieca na podstawie barwy płomienia. — P / F
3. Cepelia nie była zainteresowana wyrobami z Medyni. — P / F
4. W Medyni działało ponad sto warsztatów. — P / F
5. Wypał naczyń trwał około jednej godziny. — P / F

Ćwiczenie 5 — Mapa myśli

Stwórz mapę myśli z hasłem **„Życie garncarza w Medyni”**.

Dodaj co najmniej 6 gałęzi, np.: praca przy kole, glina, piec, tradycja, rodzaje naczyń, zagrożenia, rola rodziny itp.

(Miejsce na rysunek)

Ćwiczenie 6 — Zadanie kreatywne

Napisz tekst pt. **„Jeden dzień w pracowni garncarza w 1885 roku”** (8–12 zdań). Uwzględnij:

- opis pracowni,
- zapachy i dźwięki,
- glinę i narzędzia,
- proces lepienia,
- emocje garncarza,
- przygotowania do wypału.

KARTA PRACY NR 2

Schemat procesu wytwarzania ceramiki

Imię i nazwisko: _____

Zadanie: Uzupełnij schemat procesu garncarskiego

Wpisz w odpowiednie miejsca kolejne etapy powstawania naczynia glinianego:

1. PRZYGOTOWANIE GLINY

↓

_____ (oczyszczenie, wyrobienie)

2. FORMOWANIE

↓

_____ (na kole lub ręcznie)

3. ŁĄCZENIE ELEMENTÓW

↓

_____ (czym łączymy elementy?)

4. SUSZENIE

↓

_____ (jak należy suszyć?)

5. ZDOBIENIE

↓

_____ (jakie wzory, czym malowano?)

6. WYPAŁ

↓

_____ (ile razy wypalano?)

Pytania:

1. **Dlaczego łączy się różne rodzaje gliny?**

2. **Co to jest szlam i do czego służy?**

3. **Dlaczego suszenie musi być stopniowe?**

4. **Jak nazywamy ceramikę po pierwszym wypale?**

KARTA PRACY NR 3

Projekt zdobienia ceramiki

Imię i nazwisko: _____

Zadanie:

Zaprojektuj własny wzór na naczynie, inspirowany tradycyjnymi motywami z Medyni Głogowskiej (winogrona, motywy roślinne). Możesz narysować:

- Garnek
- Dzban
- Doniczkę
- "Babę z gęsią"

Miejsce na projekt:

(Duża przestrzeń na rysunek)

Opis projektu:

1. **Jaki przedmiot zaprojektowałeś/zaprojektowałaś?**
2. **Jakie wzory zastosowałeś/zastosowałaś?**
3. **Do czego służyłby ten przedmiot w dawnym gospodarstwie?**

KARTA PRACY NR 4 - KRZYŻÓWKA

Krzyżówka: Garncarstwo w Medyni Głogowskiej

Imię i nazwisko: .....

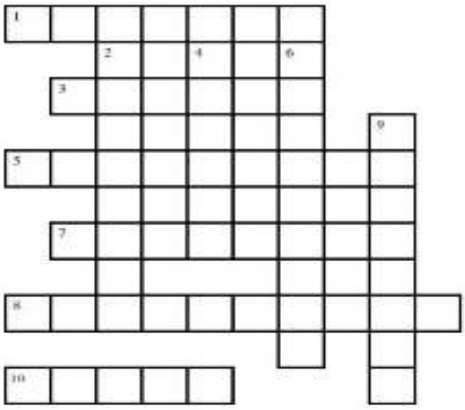

POZIOMO:

1. Wieś, która dała nazwę zagłębiu garncarskiemu
3. Surowiec do wytwarzania naczyń
5. Ceramika po pierwszym wypale, bez szkliwa
7. Klej do łączenia elementów z gliny
8. Popularne naczynie na kwiaty produkowane w Medyni
10. Proces wypalania ceramiki w piecu

PIONOWO:

2. Rzemieślnik wytwarzający naczynia z gliny
4. Urządzenie obrotowe do formowania naczyń (... garncarskie)
6. Spółdzielnia, która wspierała garncarzy w latach 60.-80. XX w.
9. Minia ołowiana używana do polewania naczyń

HASŁO:

Wpisz pierwsze litery z odpowiedzi na pytania 1-10 i odczytaj hasło:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Hasło: Nazwa tradycyjnego rzemiosła

III.6. ZDJĘCIA I MATERIAŁY DODATKOWE

Zał. 1. Garnek z gliny żelazistej, toczony na kole, zdobiony techniką gładzenia/tarcia, wypalany w atmosferze redukcyjnej. Pochodzenie: Zalesie (medyński ośrodek garncarski)

Właściciel: Muzeum Etnograficzne im. F. Kotuli w Rzeszowie. Źródło: Wzornik - Wzór podkarpacki

Zał.2. dzban – karafka, glina żelazista, wypał w atmosferze utleniającej, malowanie szkliwem z tlenkiem miedzi (zielone) oraz glinką kaolinową (białe). Pochodzenie: Medynia Głogowska, Właściciel: Muzeum Kultury Ludowej w Kolbuszowej. Źródło: Wzornik - Wzór podkarpacki

Zał. 3. garnek gliniany, toczony na kole, wypalany w atmosferze utleniające.

Pochodzenie: Pogwizdów (medyński ośrodek garncarski)

Właściciel: Muzeum Kultury Ludowej w Kolbuszowej. Źródło: Wzornik - Wzór podkarpacki

Źródło: https://niematerialne.podkarpackie.pl/mistrzowie-tradycji/janusz-glowiak/

Źródło: https://pl.wikipedia.org/wiki/Ko%C5%82o_garncarskie#/media/Plik:T%C3%B6pferscheibe.jpg

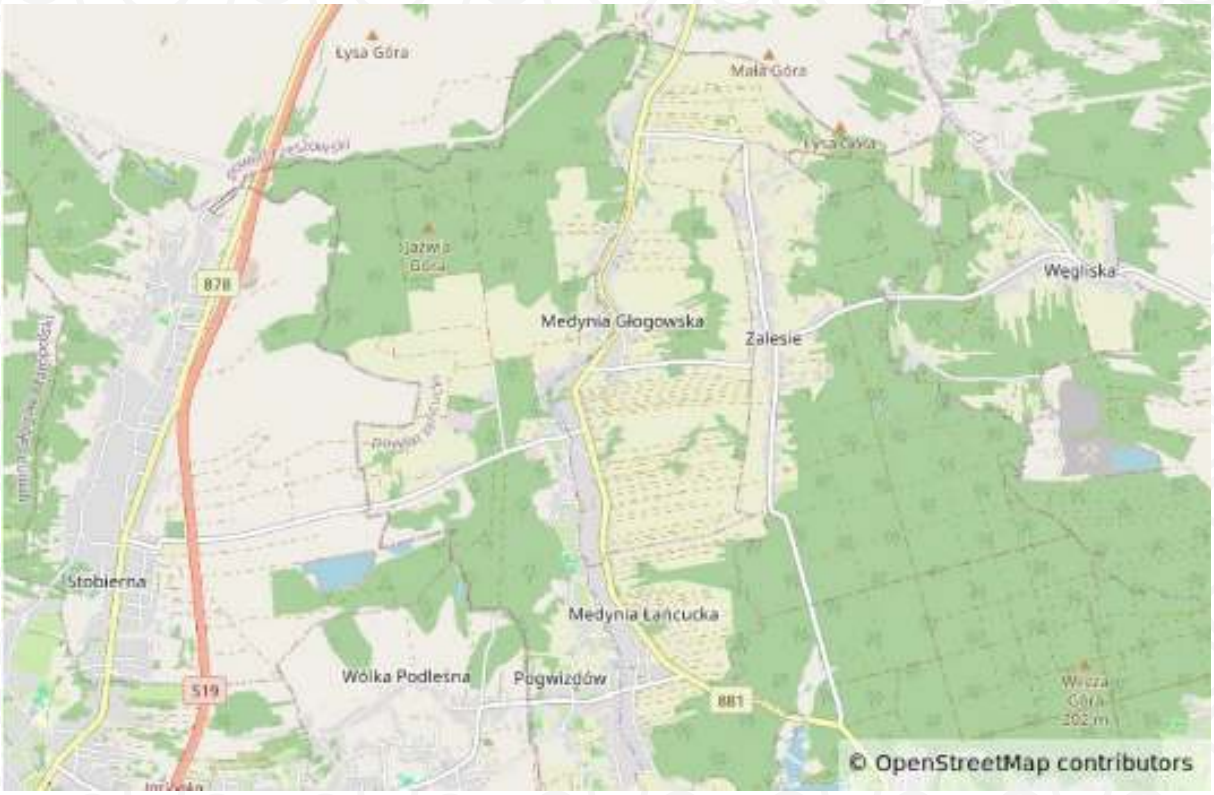

https://www.openstreetmap.org/?mlat=50.15991&mlon=22.13908#map=13/50.15991/22.13908

PPA podkarpackie lancucki - Powiat łańcucki – Wikipedia, wolna encyklopedia

Podkarpackie Voivodeship administrative map - Województwo podkarpackie – Wikipedia, wolna encyklopedia